

Yaşlı Bireyin Bakımında Hemşirelik Yetkinliğinin Arttırılmasına Yönelik Eğitim Yöntemleri: Sistematik Derleme

Educational Methods for Increasing Nursing Competence in Elderly Care: A Systematic Review

Rabia Eren¹ , Merdiye Şendir²

¹Medipol Üniversite Hastanesi, Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü, Eğitim Gelişim Hemşireliği, İstanbul, Türkiye
²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu sistematik inceleme, yaşlı bireylerin bakımında hemşirelik yetkinliğinin arttırılmasına yönelik kullanılan eğitim yöntemlerinin sonuçlarını değerlendiren çalışmalarını sistematik olarak incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Çalışmanın evrenini Mart-Ekim 2020 tarihlerinde Sağlık Bilimleri Üniversitesi elektronik veri tabanları, "Türk Tıp Dizini", "ULAKBİM", "Pubmed", "Google Scholar", "Science Direct", "Networked Digital Library of Theses and Dissertations" taranarak ulaşılan 350 makale oluşturmuştur. İncelemede "simülasyon", "hemşirelik" ve "yaşlı birey" anahtar kelimeleriyle Türkçe ve İngilizce olarak son on yılda yayınlanmış (2010-2020), yayın dili Türkçe ya da İngilizce olan, tam metni bulunan makaleler seçilmiştir. Bu makalelerden araştırma kriterlerini karşılayan toplam 17 makale incelemenin örneklemini oluşturmuştur.

Bulgular: Yaşlı bireylerin bakımında hemşirelik yetkinliğinin arttırılmasına yönelik kullanılan eğitim yöntemlerine ilişkin çalışmaların sistematik incelemesinde araştırmaya dahil edilen 2 çalışmanın örneklemini klinik/çalışan hemşireler, 15 çalışmanın örneklemini ise hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Klinik hemşireler ile yapılan çalışmalarda hemşirelerin yaşlı bireylere yönelik bakım kalitesinin, tutum ve istekliliklerinin arttığı saptanırken, öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmalarda ise bilgi, beceri, tutum, farkındalık, empati, bakım motivasyonu ve klinik karar verme becerilerinin arttığı saptanmıştır.

Sonuç: Hemşirelere yönelik olarak hizmet içi eğitim programları içerisinde simülasyon temelli eğitimlerin gerçekleştirilmesi, yaşlı bireylere yönelik bakım becerilerinin ve yetkinliklerinin güçlendirilmesinde ve bakım maliyetinin en aza indirilmesinin sağlanmasında etkili olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, simülasyon, yaşlı birey

ABSTRACT

Aim: This systematic review is planned to systematically examine studies that evaluate the results of educational methods used to increase nursing competence in the care of elderly individuals.

Material and Methods: The universe of the study was reached by scanning the electronic databases of Health Sciences University, "Turkish Medical Directory", "ULAKBİM", "Pubmed", "Google Scholar", "Science Direct", "Networked Digital Library of Theses and Dissertations" between March and October 2020. Articles with the keywords "simulation", "nursing" and "elderly person", published in Turkish and English in the last ten years (2010-2020), with full text in Turkish or English, were selected in the study. A total of 17 articles from these articles meeting the research criteria constituted the sample of the review.

Results: In the systematic review of studies on educational methods used to increase nursing competence in the care of elderly individuals, the samples of 2 studies included in the study were clinical/working nurses, and the samples of 15 studies were nursing students. In studies conducted with clinical nurses, it was found that the quality of care, attitude, and willingness of nurses towards older adults increased, while studies on students found that their knowledge, skills, attitude, awareness, empathy, motivation to care, and clinical decision-making skills increased.

Conclusion: Simulation-based training within in-service training programs for nurses appears to be effective in strengthening care skills and competencies for older adults and minimizing care costs.

Keywords: Nursing, simulation, older adult

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Rabia Eren

E-posta / E-mail: rabia.yaman@medipol.com.tr

Adres / Address: Medipol Üniversite Hastanesi, Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü, Eğitim Gelişim Hemşireliği, Bağcılar, İstanbul, Türkiye

Telefon / Phone: +90 530 241 85 43

Geliş Tarihi / Received: 09.01.2021 **Kabul Tarihi / Accepted:** 19.04.2021

GİRİŞ

Yaşlılık, engellenmesi mümkün olmayan, fonksiyonlarda azalmayla birlikte bakım gereksiniminin arttığı, toplumun kültürel değerleri ve geniş aile yapısının değişmesi sonucu kayıpların ortaya çıktığı, organizmanın denge kurma potansiyelinin azaldığı ve sosyal sorunların ortaya çıktığı bir dönemdir (1,2,3). Dünya’da, 60 yaş ve üzeri nüfusun 2017 yılında 962 milyon olduğu, 2050 yılına gelindiğinde bu sayının ikiye katlayarak 2,1 milyar olacağı, ülkemizde de 2050 yılına gelindiğinde 65 yaş ve üzeri bireylerin toplam nüfus içindeki oranının %20,2 olacağı ön görülmektedir (4,5,6,7).

Dünyada yaşam süresinin uzaması ve doğum oranlarının düşmesi ile birlikte gerçekleşen demografik değişim sürecinde, yaşlı bakımı ile ilgili sorunlar gündeme gelmekte dolayısıyla sağlık kurum ve kuruluşlarının yaşlanma ve yaşlı sağlığına yönelik politikalar geliştirmesi gerekmektedir (8,9).

Dünyadaki demografik değişim dikkate alındığında, sağlık hizmetinin gerçekleştirildiği hastanelerde yaşlıların bakım gereksinimini anlayan, yaşlı bakım ve rehabilitasyonunu planlayan, sağlığın korunması ve geliştirilmesi için mevcut fonksiyon düzeyinin devamlılığını sağlayan, bireyi fiziksel, psikolojik, sosyal ve kültürel bir bütün olarak değerlendiren yetkin hemşirelerin yetiştirilmesi gerekmektedir (10,11).

Hemşirelik uygulama alanında iyi planlanmış bir hizmet içi eğitim programı, bakım standartlarının geliştirilmesini kolaylaştırmalı, hemşirelerin beklentilerini karşılamalı ve aktif katılımlarını desteklemelidir (12). Hizmet içi sürekli eğitim programlarının içeriğinde yaşlı bireylerin özelliklerini ve bakım süreçlerini içeren eğitimlerin yer alması gerekmektedir. Geleneksel öğretim yöntemlerinin yerine teknolojinin sağladığı yeni olanaklardan yararlanılarak oluşturulmuş çağdaş öğretim yöntemlerinden biri olan simülasyon ile

eğitimin hizmet içi eğitim programında yer alması, sağlık kurum ve kuruluşlarında simülasyona dayalı eğitime yönelik politika ve prosedürlerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır (13,14).

Hemşirelerin güvenli ve kontrollü bir ortamda öğrenmesine izin veren simülasyon uygulamaları ile mesleki temel eğitimin yanında hizmet içi eğitimlerle yeterliliğin geliştirilmesinin, yaşlı bireylere yönelik bakım gereksinimlerinin belirlenmesi, bakımlarının planlanması ve uygulanması süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatürde hemşirelerin yaşlı bakımında yetkinliklerinin artırılmasında kullanılan eğitim yöntemleri üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır. Hemşirelik lisans eğitiminde öğrencilere yönelik farklı alanlarda simülasyon uygulamaları yapılmış ve literatürde konuya yönelik çok sayıda araştırma yapıldığı görülmüştür. Ancak alanda çalışan hemşirelerin hizmet içi eğitimde simülasyon temelli eğitimin yeteri kadar yer almadığı ve araştırmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çalışma, yaşlı bakımında hemşirelerin yetkinliğini arttıran eğitim yöntemlerine yönelik çalışmalarını analiz etmek ve araştırmacılara somut veri sunmak amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Çalışma, Mart-Ekim 2020 tarihleri arasında, Sağlık Bilimleri Üniversitesi elektronik veri tabanları, “Türk Tıp Dizini”, “ULAKBİM”, “Pubmed”, “Google Scholar”, “Science Direct” ve “Networked Digital Library of Theses and Dissertations” taranarak 350 makaleye ulaşılmıştır. Literatür incelemesinde; “simülasyon”, “hemşirelik” ve “yaşlı” anahtar kelimeleri Türkçe ve İngilizce olarak son on yılda yayınlanmış (2010-2020), yayın dili Türkçe ya da İngilizce olan, tam metni bulunan makaleler seçilmiştir. Araştırmada yüksek lisans ve doktora tezleri, araştırma özetleri, araştırmanın tam metinleri, hemşirelik dergileri

ve yardımcı dergilerde yer alan veriler dahil edilmiştir. Çalışma kapsamında incelenen 350 araştırmadan inceleme dışında tutulma kriterleri dikkate alındığında; 333 çalışma tam metnine ulaşılamaması, yayının son 10 yıl içerisinde yapılmış olmaması, yayın dilinin belirlenen diller içerisinde yer almaması ve orijinal araştırma makalesi olmaması nedeniyle örneklem dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak; yaşlı bireylerin bakımında hemşirelik yetkinliğinin arttırılmasına yönelik eğitim yöntemleri konusunda yapılmış ve tam metne sahip olan toplam 17 çalışma incelemeye alınmıştır. Çalışma kapsamına dahil edilen makalelerin seçiminde aşağıdaki kriterler dikkate alınmıştır;

- Hemşirelikte yaşlı bireylerin bakımına yönelik eğitimde simülasyon kullanımının değerlendirilmesi,
- Bu araştırmaların verilerinin toplanmasında standardize hasta simülasyon yöntemi, video simülasyon, insan/hasta simülatörleri, gerçekliğe yakınlığı yüksek/orta insan simülatörleri, bilgisayar temelli simülasyon yöntemlerinin kullanılması,
- Klinik bakımda yer alan hemşirelere ve öğrenci hemşirelere odaklanan araştırma olması,
- Yayın dilinin Türkçe ya da İngilizce olması,
- Son on yılda yayınlanmış (2010-2020) olması,
- Tam metnine ulaşılabilmesi.

Sistematik inceleme kapsamında araştırmalar yazar adı ve yılı, araştırmanın amacı, araştırma tasarımı, örneklem büyüklüğü, bağımlı değişkenler, bulgular ve kavramsal çerçeve şeklinde düzenlenerek Tablo I'de özetlenmiştir.

Çalışmada kapsamlı literatür taraması yapılmış olmakla birlikte geçerli sonuçlar içeren makalelere ulaşılamama ihtimali bir sınırlılık oluşturmuş olabilir.

BULGULAR

Bu sistematik inceleme çalışmasında, 2010-2020 yılları arasında yayınlanan 17 çalışma yer almaktadır. İncelenen araştırmaların yedisi ön test-son test düzeninde yarı deneysel, üçü randomize kontrollü, ikisi yarı deneysel, ikisi nitel tanımlayıcı, biri kalitatif araştırma, biri karma yöntem ve biri tanımlayıcı çalışmadır. İncelenen araştırmaların özetleri Tablo I'de yer almaktadır. Çalışmalarda toplam 1834 katılımcı yer almıştır. Araştırmaya dahil edilen 2 çalışma klinikte bakım veren hemşireler, 15 çalışma ise hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Klinikte bakım veren hemşireler ile yapılan çalışmalar, hemşirelerin yaşlı bireylerin bakımına yönelik eğitimde simülasyon deneyimi, tutumu ve istekliliği incelenirken; öğrenciler ile yapılan çalışmalarda ise bilgi, beceri, tutum, farkındalık, empati, bakım motivasyonu, klinik yargı, öğrenme deneyimi, simülasyon deneyimi, klinik karar verme becerisi incelenmiştir.

Sistematik inceleme kapsamında; klinikte bakım veren hemşireler ile yapılan iki çalışmada da hemşirelere yaşlı bireylerin özelliklerine özgü simülasyonu sağlayan kıyafetlerin giydirildiği, üç ay sonra değerlendirme yapıldığı ve simülasyon uygulamasının yaşlı bireylere yönelik bakım kalitesinin arttırılmasında etkili olduğu bulunmuştur (5,11). Lee ve arkadaşlarının 2016 yılında yaptığı çalışmada hemşirelerde simülasyon uygulaması sonrası yaşlı bireylere yönelik bakımda tutum ve istekliliğin olumlu yönde arttığı bildirilmiştir. Bowden ve arkadaşlarının 2020 yılında yaptığı çalışmada ise örneklem sayısının diğer araştırmalara göre daha az olduğu bildirilmiştir (9, 15).

Hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmalardan her ikisinin de örneklem sayısının 275 olup, incelemeye dahil edilen çalışmalar içinde en yüksek örneklem olduğu görülmüştür (16,17). İki çalışmada klinik karar verme durumunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Diğer iki çalışmada da

Bandura'nın Gözlemsel Öğrenme ve Tanner'ın Klinik Yargı Modeli kuramsal çerçeve olarak benimsemiştir (16,17). Johnson ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin simüle geriatik bireyin bakımına yönelik fark etme, yorumlama ve yanıtlama üzerine klinik yargı boyutları anlamlı bulunmuştur (16). Lasater ve arkadaşlarının çalışmasında ise yaşlı bireyin perioperatif bakımına yönelik simülasyon ve gerçek hayat deneyiminin faydalı olduğu bulunmuştur (17).

İnceleme kapsamında hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalardan altısı yaşlılara yönelik tutumu, üçü yaşlı bireylere yönelik empatiyi incelerken ikisinin ise yaşlı bireylere yönelik simülasyon deneyiminin etkilerini değerlendirdiği dikkati çekmektedir. Yaşlı bireylere yönelik planlanan simülasyon eğitimleri sonrası tutumu değerlendiren çalışmalarda tutumun istatistiksel olarak anlamlı düzeyde arttığı belirlenmiştir (18-23). Hemşirelik öğrencilerinde empatik yaklaşımı değerlendiren çalışmalarda verilerin istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu, simülasyona dayalı eğitimin empatik yaklaşımı ve hasta merkezli bakımı desteklediği görülmüştür (24-26).

İnceleme kapsamındaki yaşlı bireylerin anlaşılmasına yönelik tasarlanan iki çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin simülasyon deneyimi değerlendirilmiştir. Bu çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin simülasyon deneyimine yönelik olumlu sonuçlar elde edilmiştir (27,28).

İncelemede Kwon ve arkadaşları tarafından yapılan hemşirelik öğrencilerinin geriatik acil durumları öğrenmeleri için geliştirilen simülasyon uygulamasının klinik karar verme becerisini artırdığı bulunmuştur (29). Diğer bir çalışma da hasta devir teslim sürecini işleyen geriatik simülasyon uygulamasının öğrencilerin öğrenme deneyimleri üzerine etkisi incelenmiş ve simülasyon uygulamasının hasta devir teslim sürecini öğrenmede etkili olduğu bulunmuştur (30).

Sistematik inceleme sonucunda araştırmalar eğitim girişimleri açısından ele alındığında; araştırmaların altında yaşlılık hissi oluşturan simülatörler tercih edilmiştir (9,15,19,22,23,26). İncelenen çalışmaların üçünde orta ve yüksek derecede gerçekliğe yakın insan simülatörleri ile araştırma bulguları elde edilmiştir (16,25,27). Araştırmaların dördünde ise standardize hasta simülasyonu kullanılmıştır (20,21,28,30). Diğer araştırmalarda ise rol yapma, bilgisayar tabanlı simülasyon, video simülasyon, vaka çalışması gibi yöntemlerle simülasyon uygulama bulguları elde edilmiştir (17,18,24,29).

Tablo I. Literatürde incelenen araştırmaların veri analizi

Yazar ve Yıl	Amaç	Araştırma Tasarımı	Örneklem Büyüklüğü	Bağımlı Değişkenler	Bulgular	Kuramsal Çerçeve
Yu ve Chen (2012)	Yaşlı Simülasyon Programının, hemşirelik lise ve yüksekokul mezunu hemşirelerin yaşlı bireylere karşı tutumları ve bakım evlerindeki yaşlılara bakım verme motivasyonu üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi	Ön test - son test, deney-kontrol gruplu yarı deneysel	83	Bakım motivasyonu ve tutum	Simülasyon programının uygulanmasından dört hafta sonra, deney grubu katılımcılarının yaşlı yetişkinlere yönelik olumlu tutum geliştirdiği ve bakım motivasyonunu arttırdığı görülmüştür.	Belirtilmemiş
Johnson ve ark. (2012)	Hemşirelik öğrencilerinin rol modellemesi ile kalça kırığı olan simüle geriatrik bireyin bakımına yönelik klinik karar verme etkisinin belirlenmesi	Deney – kontrol gruplu yarı deneysel	275	Klinik karar verme	Rol model videosu izletilerek ve gerçekliğe yakınlığı yüksek insan simülatörü ile üç aşamalı simülasyon uygulamasına katılan öğrencilerin simülasyon sırasında çekilen videoları üzerinden gözlemciler tarafından toplanan verilerde öğrencilerin fark etme, yorumlama ve yanıtlama üzerine klinik karar verme boyutları anlamlı bulunmuştur.	Bandura (Gözlemsel öğrenme) Tanner (Klinik Yargı Modeli)
Smith ve Barry (2013)	Yaşlı bireylere bakım veren toplum sağlığı hemşireliği öğrencileri için geriatrik bireyin evde bakımına yönelik simülasyon deneyiminin sonuçlarının incelenmesi	Yarı deneysel	56	Simülasyon deneyimi	Gerçekliğe yakınlığı yüksek insan simülatörü kullanılarak yaşlı bir diyabet hastasına evde bakım ziyaretini içeren simülasyon uygulaması öğrencilerin deneyimlerini geliştirmeye yönelik kanıtlar sağlamıştır.	Belirtilmemiş
Lasater ve ark. (2014)	Yaşlı bireyde perioperatif bakım süreçlerine yönelik simülasyon uygulamasının klinik karar verme üzerine etkisinin belirlenmesi	Deney-kontrol gruplu karma yöntem	275	Klinik karar verme	Simülasyon uygulamasından dört hafta sonra, katılımcılar gerçek hayattaki, yaşlı perioperatif hastalara bakım vermiştir. Simüle hasta ve gerçek hayattaki bakım deneyimlerinden sonra, öğrencilerin klinik karar verme üzerine olumlu etkileri olduğu bulunmuştur.	Bandura (Gözlemsel öğrenme) Tanner (Klinik Yargı Modeli)

Tablo I. Literatürde incelenen araştırmaların veri analizi (devamı)

Yazar ve Yıl	Amaç	Araştırma Tasarımı	Örneklem Büyüklüğü	Bağımlı Değişkenler	Bulgular	Kuramsal Çerçeve
Chen ve ark. (2014)	Geriatrik İlaç Oyunu simülasyon uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik empati, tutum ve hasta deneyimleri üzerine etkisinin incelenmesi	Ön test- son test yarı deneysel	58	Empati, tutum ve hasta deneyimi	Öğrenciler, üç saatlik Geriatrik İlaç Oyunu simülasyon uygulaması sırasında yaşlı bir bireyin rolünü oynamıştır. Öğrenciler yaşlanmaya bağlı değişiklikleri kendileri yaşamadan önce, yaşlı bireylerin duygu ve deneyimlerinden haberdar olmadıklarını ve simülasyon uygulamalarının öğrenci eğitimi sırasında yaşlı bireylere yönelik empati ve tutum düzeyini ele almak için yararlı olduğu tespit edilmiştir.	Belirtilmemiş
Lee ve ark. (2016)	Yaşlanma simülasyonu programının hemşirelerin yaşlı bakıma yönelik tutum ve isteklerinin iyileştirmedeki etkinliğinin değerlendirilmesi	Yarı deneysel	134	Tutum isteklilik	Hemşirelerin yaşlılara yönelik tutumlarının demografik değişkenlerle ilişkili olmadığı, simülasyonun hemşirelik profesyonellerinin yaşlı bakımı konusundaki istekliliğini, tutumunu olumlu yönde geliştirdiği, yaşlı bakımının genel kalitesini artırmak için klinik hemşirelik eğitiminde etkili olduğu bulunmuştur.	Belirtilmemiş
Haley ve ark. (2017)	Yaşlı bireylerde bakım mükemmeliyetini sağlama üzerine geliştirilmiş simülasyon uygulamasının hemşirelik öğrencisinin aktif dinleme, öz farkındalık ve empati geliştirme üzerine etkisinin belirlenmesi	Randomize kontrollü	50	Aktif dinleme, öz farkındalık ve empati	Simülasyon uygulaması sonrası dört haftalık takipte anlamlı farklılık gözlenmiş olup yaşlılar için Gelişmiş Bakım Mükemmeliyeti Simülasyon Senaryosunun kullanmasının empati, hasta merkezli bakım, öz bilinç ve aktif empatik dinlemeyi iyileştirmede etkili olduğu tespit edilmiştir.	Rogers (Hasta Merkezli Bakım Teorisi)

Tablo I. Literatürde incelenen araştırmaların veri analizi (devamı)

Yazar ve Yıl	Amaç	Araştırma Tasarımı	Örneklem Büyüklüğü	Bağımlı Değişkenler	Bulgular	Kuramsal Çerçeve
Macaden ve ark. (2017)	Yaşlı bireylerde duyuşsal bozukluklara yönelik öğrenci hemşireler tarafından farkındalığın artırılması ve yaşlı bireye yönelik empati geliştirilmesinde simülasyon ile eğitimin etkisinin belirlenmesi	Kalitatif, odak grup görüşmesi	125	Farkındalık, duyuşsal deneyim ve empati	Yaşlı bireylerde duyuşsal bozukluk üzerine gerçekleştirilen simülasyon uygulaması sonrası öğrencilerde günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirmede zorlandıklarını, utanma, ajitasyon, öfke, saldırganlık, öfke ve kontrol kaybı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Simülasyon uygulamasının katılımcıda empatik yaklaşımı ve birey merkezli bakımı desteklediği bulunmuştur.	Kolb (Deneyimsel Öğrenme Teorisi) Tanner (Klinik Yargı Modeli)
Maharaj (2017)	Hemşirelik öğrencilerinin Alzheimer hastalığı olan yaşlı bireylere yönelik tutumlarının geliştirilmesinde canlı model simülasyonunun etkisinin değerlendirilmesi	Randomize kontrollü	65	Tutum	Canlı model simülasyonlarının hemşirelik öğrencilerinin Alzheimer Hastalığı olan yaşlı birey hakkında bilgilerini arttırmalarını sağladığı, son test sonuçlarının olumlu yönde anlamlı olduğu bulunmuştur.	Mezirow (Dönüştürücü Öğrenme Teorisi)
Skinner (2017)	Hemşirelik öğrencilerinin simülasyona dayalı geliştirilmiş ileri hemşirelik uygulamaları deneyimi ile toplumda yaşayan yaşlı bireylerle çalışmaya hazırlanması	Ön test-son test, yarı deneysel	21	Simülasyon deneyimi	Simülasyon uygulaması sonrasında öğrencilerin ön test ve son test puanlarında önemli farkların bulunmadığı ancak yaşlı bireylerin fiziksel değerlendirilmesi, sosyalleşme ve yaşlılara yönelik bilgi kazandıkları, simülasyonun yaşlı sağlığına yönelik toplum sağlığı eğitimine entegre edilmesinin gerekliliği bulunmuştur.	Belirtilmemiş
Kwon ve ark. (2018)	Hemşirelik öğrencilerinin geriatrik acil durumlar için geliştirilmiş bilgisayar tabanlı simülasyon ile klinik karar verme becerilerinin geliştirilmesi	Tanımlayıcı	88	Klinik karar verme becerisi	Hemşirelik süreci dikkate alınarak oluşturulan bilgisayar tabanlı simülasyon uygulamasının gerçek durumlara uygun senaryolar yardımıyla son sınıf öğrencilerde geriatrik acil durumları öğrenmenin, klinik karar verme becerisinin ve uygulamadan memnuniyetin daha yüksek olduğu bulunmuştur.	Probleme Dayalı Öğrenme

Tablo I. Literatürde incelenen araştırmaların veri analizi (devamı)

Yazar ve Yıl	Amaç	Araştırma Tasarımı	Örneklem Büyüklüğü	Bağımlı Değişkenler	Bulgular	Kuramsal Çerçeve
Fernandes ve ark. (2019)	“Yaşlanma Hemşireliği Oyunu” isimli simülasyon uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarına etkisinin değerlendirilmesi	Ön test-son test, yarı deneysel	45	Tutum	Simülasyon uygulaması sonrası yaşlı bireylere yönelik tutumun önemli ölçüde iyileştiği, ön test ve son test uygulaması karşılaştırıldığında simülasyon oyununun yaşlı bireylere yönelik tutumun geliştirilmesinde önemli olduğu bulunmuştur.	Belirtilmemiş
Eide ve ark. (2020)	Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin klinik hasta devri uygulaması (ISBAR) süreçlerini içeren geriatrik hasta simülasyonu uygulaması sonrası sahip oldukları öğrenme deneyimlerinin sentezlenmesi ve değerlendirilmesi	Nitel tanımlayıcı	216	Öğrenme Deneyimi	Öğrenme deneyimlerinin analizinde, klinik hasta devri uygulaması (ISBAR) süreçlerini içeren geriatrik hasta simülasyonu, öğrenciler için yaşlı hastalarla klinik deneyime başlamadan önce değerli bir araç olduğu bulunmuştur.	Belirtilmemiş
Cheng ve ark. (2020)	80 yaşındaki bir kişinin fizyolojik deneyimlerini taklit etmeye odaklanan, Senior Simulation Suit Programının (SSSP) hemşirelik öğrencilerinin yaşlı yetişkin bakımına yönelik olumlu tutum geliştirmesinin değerlendirilmesi	Randomize kontrollü	139	Olumlu Tutum	Deney grubuna SSSP simülasyonu için plasebo kıyafetler ve kontrol grubuna yaşlılığı taklit eden kıyafetler giydirilmiştir. Arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Her iki grupta da olumlu tutum gerçekleşmiştir.	Belirtilmemiş
Torkshavand ve ark. (2020)	Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı hastalara eğitim vermede bilgi, beceri ve tutumlarının geliştirilmesinde simülasyon temelli öğrenmenin etkilerinin belirlenmesi	Ön test-son test deney-kontrol gruplu, yarı deneysel	70	Bilgi, beceri ve tutum	Deney ve kontrol grubundaki tüm öğrenciler zamanla yaşlı hasta eğitimi bilgi ve becerilerinde iyileşme gösterdiği ve simülasyon temelli eğitim alan öğrencilerde daha kalıcı gelişmeler olduğu bulunmuştur.	Kolb (Deneyimsel Öğrenme Teorisi)

Tablo I. Literatürde incelenen araştırmaların veri analizi (devamı)

Yazar ve Yıl	Amaç	Araştırma Tasarımı	Örneklem Büyüklüğü	Bağımlı Değişkenler	Bulgular	Kuramsal Çerçeve
Bowden ve ark. (2020)	Yaşlanma giysisi simülasyon uygulaması sonrası yaşlı bireylere bakım veren hemşirelerinin düşüncelerinin ve deneyimlerinin keşfedilmesi	Nitel tanımlayıcı	15	Simülasyon Deneyimi	Simülasyon uygulaması sonrası hemşirelerin gerçek hissetmesi, anlayış geliştirme ve kendimi değiştirme düşüncesinde oldukları, uygulamanın yaşlanmanın zorlukları hakkında içgörü kazandırdığı ve bireyselleştirilmiş uygulamalarında değişiklikler yapması için umut verici yenilikçi bir eğitim yaklaşımı olduğu ortaya çıkmıştır.	Kolb (Deneyimsel öğrenme teorisi) NLN (Jeffries Simulation Framework)
Demirtaş ve Başak (2020)	Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarına günlük yaşam aktiviteleri simülasyonunun etkisinin değerlendirilmesi	Ön test-son test, yarı deneysel	119	Tutum	Günlük yaşam aktiviteleri simülasyonunun, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik olumlu tutumlarını geliştirmede etkili bir yöntem olduğu tespit edilmiştir. Katılımcı geri bildirimleri, simülasyonun empati ve geriatri hemşireliğinin farkındalığını artırdığını göstermiştir.	Belirtilmemiş

TARTIŞMA

Sistemik inceleme sonucunda; incelenen makaleler, yaşlı bireylerin bakım süreçlerini içeren simülasyon temelli eğitimlerle, klinikte bakım veren hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik olumlu tutum geliştirmesine katkı sağladığını göstermektedir (15,18-23). Dünya ve Türkiye'deki demografik değişim süreci göz önüne alındığında hemşirelik öğrencilerinin, lisans eğitimlerinde ve klinikte bakım veren hemşirelerin hizmet içi eğitimlerinde yaşlı bireylerin bakım süreçlerine yönelik simülasyon temelli eğitimi içine alan bir eğitim programının uygulanması, yaşlı bireylere yönelik olumlu tutum geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

İncelenen araştırmalarda; orta ve yüksek derecede gerçekliğe yakın insan simülatörleri, yaşlılık hissi oluşturan simülasyon kıyafetleri ve rol yapma gibi farklı eğitim girişimleri ile uygulanan simülasyonların hemşirelik öğrencilerinin, yaşlı bireylere yönelik birey merkezli bakımını desteklediği ve empatik yaklaşımını arttırdığını göstermektedir (24-26). Yaşlı bireylerin bakımının gerçekleştirildiği ortamlarda, hemşirelerin yaşlı bireylere yönelik riski değerlendirip yönetmesinin, empatik yaklaşımı benimsemesinin ve birey merkezli bakımı sunmasının, güvenli bir ortamda öğrenmeye izin veren farklı simülasyon yöntemlerini içeren eğitim programları ile mümkün olacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde; yaşlı bireyler ile klinik deneyime başlamadan önce eğitim programlarında simülasyon uygulamalarına yer verilmesi ile klinik bilgi ve karar verme becerisinin arttığı görülmektedir (21,29). Yaşlı bireylere yönelik tasarlanmış simülasyon temelli eğitimler ile hemşirelerin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinin yanında klinik alanda bilgiyi kullanarak karar vermesinde simülasyon uygulamalarının yerinin zaman ile artacağı ve teorik bilgi ile

uygulama arasındaki boşluğun dolacağı düşünülmektedir.

İnceleme bulgularında, yaşlı bireylere yönelik simülasyon uygulamalarının daha çok hemşirelik öğrencileri üzerinde gerçekleştirildiği, alanda aktif bakım gerçekleştiren hemşireler üzerine yapılan araştırmaların sayısının oldukça az olduğu görülmektedir (n=2, %11,7). Hemşirelerin yaşlı bireylerin bakım süreçlerini içeren hizmet içi eğitim programlarında, geleneksel öğretim yöntemlerinin yerine teknolojinin sağladığı yeni olanaklardan yararlanılarak oluşturulmuş çağdaş öğretim yöntemlerinin kullanılmasının etkin öğrenmeyi sağlamak için önemli olduğu ve bu konuda ileriki yıllarda yapılacak çalışmaların bu boşluğu kapatacağı düşünülmektedir.

İnceleme sonuçları, yaşlı bireylere yönelik tasarlanmış simülasyon uygulamalarının hemşirelik eğitim programlarına entegre edilmesinin, hemşirelerde yaşlı bireylere yönelik bireyselleştirilmiş bakım uygulamalarını desteklediği, isteklilik ve tutum düzeylerini olumlu yönde geliştirdiği, hemşirelik öğrencilerinde ise yaşlı bireylere yönelik olumlu tutum, empatik yaklaşım, bakım motivasyonu, bilgi, beceri ve klinik deneyim öncesi yargılamayı güçlendirdiğini göstermektedir.

SONUÇ

Literatür incelemesinde, Dünya'da ve Türkiye'de görülen demografik değişiklikler göz önüne alınmış ve yaşlı bireylerin bakımını üstlenen hemşirelerin yetkinliklerinin artırılmasında simülasyon uygulamalarının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Simülasyon uygulamaları hem uluslararası alanda hem de ülkemiz literatüründe güncel yaklaşımlardan biri olarak yer almasına rağmen yaşlı bireyin bakımına yönelik becerilerinin güçlendirilmesinde hemşirelikte hizmet içi eğitim programlarında kullanılması

ile ilgili kanıtların sınırlı olduğu görülmektedir. Hemşirelerin çalışma ortamlarından uzaklaşmadan, hizmet içi eğitim programında bakım becerilerinin güçlendirilmesine yönelik geliştirilmiş simülasyon uygulamasına imkân verilmesi, bu konuda akademisyen ve alanda çalışan hemşirelerin iş birliği ile donanımlı hemşirelerin yetiştirilmesine katkı sağlanacaktır. Gerek hizmet içi eğitim programlarında gerekse hemşirelik lisans eğitimlerinde yaşlı bireylerin bakımına yönelik simülasyon uygulamalarını içine alan eğitim programlarının yer alması, sağlık kurumlarında sayısı giderek artan yaşlı bireylere yönelik bakımın kalitesini arttıracığı ve maliyetlerin kontrol altına alınarak yaşlı sağlığına yönelik yeni politika ve prosedürlerin geliştirilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ülkemizde hemşirelik hizmet içi ve lisans eğitimlerinde yaşlı bireylere yönelik tasarlanmış simülasyon uygulamalarına ilişkin çalışmaların yetersiz olduğu ve bu sistematik araştırmanın konuya ilişkin sonraki birçok araştırma için destek oluşturacağı, daha fazla araştırmanın yapılmasına gereksinim olduğu öngörülmektedir.

Çıkar Çatışması ve Fonlama

Yazı için finansal destek alınmamıştır.

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını belirtir.

Yazarların Makaleye Katkıları

Çalışma konsepti ve tasarımı: RE, MŞ; Veri toplama: RE; Veri analizi ve yorumlama: RE, MŞ; Yazı taslağı: RE; İçeriğin eleştirel incelenmesi: MŞ; Son onay ve sorumluluk: RE, MŞ.

KAYNAKLAR

1. Kalıncara V. Temel Gerontoloji Yaşlılık Bilimi. 3. Baskı, Ankara, Nobel Tıp Kitabevi, 2016, 102-115.
2. Akgün Çıtak E. Yaşlılık ve İletişim. Editörler; Bilgili N, Kitiş Y. Yaşlılık ve Yaşlı Sağlığı. 1. Baskı, Ankara, Vize Yayıncılık, 2017, 512-521.
3. The World Health Organization Report 1998. http://www.who.int/whr/1998/en/whr98_en.pdf. Erişim Tarihi: 20.07.2019

4. United Nations (UN), Department of Economic and Social Affairs Population Division. (2017), "World Population Prospects: The 2017 Revision Key Findings and Advance Tables. Working Paper No. ESA/P/WP/248.
5. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), İstatistiklerle Türkiye 2015. Yayın No. 4431, https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/yayinGoruntuleme.zul?yayin_no=358, Erişim Tarihi: 20.12.2020
6. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), İstatistiklerle Türkiye 2016. Yayın No. 4473, https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/yayinGoruntuleme.zul?yayin_no=399, Erişim Tarihi: 20.12.2020
7. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (2018a), Haber Bülteni: Nüfus Projeksiyonları, 2018-2080. <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30567>, Erişim Tarihi: 20.12.2020
8. Samancı Tekin Ç, Kara, F. Dünyada ve Türkiye'de Yaşlılık. Uluslararası Bilimsel Araştırma Dergisi, 2018; 3(1): 219-229.
9. Bowden A, Wilson V, Traynor V, Chang HR. Exploring the use of ageing simulation to enable nurses to gain insight into what it is like to be an older person. Journal of Clinical Nursing, 2020; 29(23-24): 4561-4572.
10. Savaş S, Akçipek F. Kapsamlı geriatrik değerlendirme. Ege Tıp Dergisi, 2010; 49(3): 19- 30.
11. Kaya D, Koçyiğit SE, Dokuzlar Ö ve ark. Geriatri poliklinik olgularında geriatrik sendromlar: 1048 olgunun analizi. Ege Tıp Dergisi, 2018; 57(1): 31-35.
12. Chaghari M, Saffari M, Ebadi A, Ameryoun A. Empowering education: A new model for in-service training of nursing staff. Journal of Advances In Medical Education & Professionalism, 2017; 5(1):26.
13. Acaroğlu R, Şendir M. Bireyselleştirilmiş bakımı değerlendirme skalaları. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 2012; 20(1):10-16. ISSN 1304-4869.
14. Smith MB, Macieira TGR, Bumbach MD et al. The use of simulation to teach nursing students and clinicians palliative care and end-of-life communication: a systematic review. Am J Hosp Palliat Care, 2018; 35(8):1140-1154.
15. Lee C-H, Hsu H-C, Lee C-H. Effects of aging simulation program on nurses' attitudes and willingness toward elder care. Taiwan Geriatr Gerontol, 2016; 11(2): 105-115.
16. Johnson EA, Lasater K, Hodson-Carlton K et al. Geriatrics in simulation: role modeling and clinical judgment effect. Nurs Educ Perspec, 2012; 33 (3): 176-180.
17. Lasater K, Johnson EA, Ravert P, Rink D. Role modeling clinical judgment for an unfolding older adult simulation. J Nurs Educ, 2014; 53(5):257-264.
18. Fernandes CSNN, Couto G, Afonso A. An aging simulation game's impact on the attitudes of nursing students. Nurs Pract Today, 2019; 6(3):142-151.
19. Yu CY, Chen KM. Experiencing simulated aging improves knowledge of and attitudes toward aging. J Am Geriatr Soc, 2012; 60(5):957-961.
20. Maharaj T. Live-model simulation: improving nursing students' attitudes and knowledge of alzheimer's disease. Clinical Simulation in Nursing, 2017; 13(9), 446-451.
21. Torkshavanda G, Khatiban M, Soltanian AR. Simulation-based learning to enhance students' knowledge and skills in educating older patients. Nurse Educ Pract, 2020; 42: 102678.
22. Cheng WLS, Ma PK, Lamb YY. et al. Effects of senior simulation suit programme on nursing students' attitudes towards older adults: a randomized controlled trial. Nurse Educ Today, 2020; 88:104330.
23. Demirtas A, Basak T. Daily life activities simulation: Improving nursing students' attitudes toward older patients. Jpn J Nurs Sci, 2020; 18(1):e12375.
24. Chen, AMH, Kiersma ME, Yehle KS, Plake KS. Impact of the Geriatric Medication Game® on nursing students' empathy and attitudes toward older adults, Nurse Educ Today, 2014; 35(1), 38-43.
25. Haley B, Heo S, Wright P et al. Effects of using an advancing care excellence for seniors simulation scenario

- on nursing student empathy: a randomized controlled trial. *Clinical Simulation in Nursing*, 2017; 13: 511-519.
26. Macaden L, Smith A, Croy S. Simulation on sensory impairment in older adults: nursing education. *Br J Nurs*, 2017; 26(19): 1057- 1064.
 27. Smith S, Barry D. An innovative approach to preparing nursing students for care of the elderly in the home. *Geriatr Nurs*, 2013; 34(1):30-34.
 28. Skinner, HM. Simulation: Preparing nursing students to work with community-dwelling older adults. *Clinical Simulation in Nursing*, 2017; 13(10):520-523.
 29. Kwon DY, Lee SJ, Kim YC et al. A computer-based clinical simulation system based on constructivist learning environments for undergraduate nursing students in the field of geriatric emergencies. *International Journal of Pure and Applied Mathematics*, 2018; 118(24). ISSN: 1314-3395 (online version).
 30. Eide WM, Johansson L, Eide LSP. FIRST-YEAR nursing students' experiences of simulation involving care of older patients. A descriptive and exploratory study. *Nurs Educ Pract*, 2020; 45: 102797.